

Stichting duurzame Ontwikkeling Nederland Suriname

Congres 'Ontwikkelingen in de duurzame landbouw in Suriname' 4 en 5 juni 2015, Paramaribo, Suriname

Loes Trustfull
Directeur
Trusty Green, Suriname

Workshop Duurzame landbouw en infrastructuur

Wat hebben deze drie begrippen met elkaar te maken, nl. duurzaam, landbouw en infrastructuur? Alles! Want zonder deze verbinding zal elke landbouwonderneming mislukken. Behalve vlot van A naar B je producten krijgen, is de vraag: Hoe kunnen we op een milieusparende wijze, hoogwaardige producten produceren en onze groeimogelijkheden vergroten? We kunnen niet over duurzame landbouw praten als we 'groen' ondernemerschap breed niet stimuleren, waaronder ook het gebruik van groene energie.

Infrastructuur

Infrastructuur is voor iedereen essentieel. Infrastructuur in de landbouw houdt in het geheel van basisvoorzieningen en netwerken bedoeld ter verzorging landbouwondernemingen die een goede werking van een economie moeten waarborgen. Infrastructuur is daarmee de ruggengraat van een economie en voor de landbouw. Daarmee is bijna alles al gezegd. Voorwaarde voor groei en welvaart van een land en de samenleving, is een goed ontwikkelde en functionerende infrastructuur. Traditioneel is infrastructuur: de auto's, bussen en grote wegen. Transport arbeiders, vervoer producten in bijv. gekoelde containerwagens, energie, water, etc. Hoe goed en toegankelijk zijn onze wegen (*denk aan regentijd). Afwateringswegen (kanalen, sloten). Zijn die er voldoende en voldoen ze? Is er water, stroom? Maar ook het digitale wegennet is belangrijk en toegang tot middelen (geld, machinerie, mest, etc.). Een goede infrastructuur is van levensbelang voor alle ondernemingen en organisaties, ongeacht de grootte of complexiteit, dus zeker voor de landbouw. De land- en tuinbouw is een cruciaal onderdeel van de *agrofood* sector en van nationaal belang. De sector draagt bij aan ondernemerschap, handel, logistiek en innovatie en is nauw verbonden met andere sectoren van het Surinaams bedrijfsleven. De concurrentie op de grondstoffenmarkt is groot en de milieueisen strenger. Waar er problemen of uitdagingen zijn, zijn er ook kansen. Hebben alle personen in Suriname in de agro food sector toegang tot een goede infrastructuur?. Het antwoord is 'nee'. Kijk om je heen. Praat met landbouwers en veehouders, en vooral landbouwers in het verre binnenland/districten. Het gebrek aan goede transportfaciliteiten belemmert groei. Ook de toegang tot (financiële) middelen, kennis etc., maakt zeker de kleine landbouwer tot slachtoffer, zo men wil prooi van beter geoliede systemen.

Hoe groter of complexer de organisatie of onderneming, hoe belangrijker de infrastructuur wordt. Het ontbreken van een goede infrastructuur zal de groei zelfs afremmen.

Wanneer spreken we van duurzame landbouw? (als...)

- er voldoende voedsel wordt geproduceerd op een zodanige wijze dat boeren er een gunstige prijs mee verdienen;
- er zodanig geproduceerd wordt dat welzijn en sociale condities voor de betrokkenen wereldwijd gunstig zijn, en daarbij gaat het bijvoorbeeld om werkgelegenheid, lonen, prijzen en voedselveiligheid;
- er wordt zodanig geproduceerd dat er geen negatieve gevolgen zijn voor het milieu en dat de uitstoot van residuen, nutriënten en pesticiden tot het uiterste beperkt wordt.
- de zorg voor biodiversiteit, dieren en planten binnen en buiten het bedrijf optimaal is, door natuurbeheer op en om het bedrijf te integreren met de bedrijfsvoering;
- de zorg voor het landschap vanzelfsprekend is.
- het gebruik van water, energie en grondstoffen zodanig is georganiseerd dat er geen tekorten optreden, bijvoorbeeld door water te zuiveren, zelf energie op te wekken en op streekniveau naar een kringloop van voedingsstoffen te streven.

Problematiek c.q. uitdagingen

Duurzame landbouw staat over het algemeen geen genetisch gemanipuleerde organismen toe (GMO'S). Maar hoe controleren we dat?

Moeten we geen keurmerken in Suriname invoeren voor duurzame landbouw?

Voor zover we kunnen nagaan is er wereldwijd geen algemeen erkend keurmerk voor duurzame landbouwproducten. Deze meest bekende keurmerken gaan uit van boeren die met zorg en aandacht voor mens en milieu verbouwen. Sommige keurmerken geven zelfs prijsgaranties aan boeren.

Is er vraag naar duurzame landbouwproducten in Suriname? Ja, niet zo veel als we zouden willen maar het is groeiende. Surinamers worden zich steeds meer bewust van het feit dat 'gezond en veilig voedsel' een noodzaak is. We moeten dus dat aspect stimuleren en de boeren ondersteunen. Misschien zelfs speciale incentives geven, zoals stichting duurzame Ontwikkeling Nederland Suriname (d' ONS) dat al doet. Maar ook de overheid zou daarin haar bijdrage kunnen leveren. Duurzame landbouw vereist een visie en commitment, groter dan het eigen voordeel, omdat het belang van de (mede-)mens en milieu worden meegenomen.

De kleine groep (voorheen minder dan 5%) milieubewuste consumenten groeit en wensen onbespoten groenten (weliswaar op eigen risico) te kopen. De producten van deze ideële landbouwers zijn in een mum van tijd uitverkocht op de verschillende markten. Zie dus de groeiende vraag naar deze producten in het kader van voedselveiligheid en zekerheid. Echter is er geen keurmerk, noch controle op het ontbreken van pesticiden. Bovendien is het zo dat boeren die organisch of biologisch verbouwen niet verzekerd zijn van afzet bij grote hotelketens of klanten. Daar wil men meestal inkopen voor de laagste prijs, is de ervaring van veel van deze biologische boeren.

De problemen van de landbouw verschillen sterk van sector tot sector maar vooral het gebruik/misbruik van niet-biologische bestrijdingsmiddelen, modernisering en bijbehorende investeringen, toegang tot markten voor hun surplus, en onderlinge samenwerking, zijn enkele problemen in zowel de kleine, middelgrote als grote landbouw.

Oplossing: verduurzaming van de Surinaamse landbouw

Er moet een bewustzijn ontstaan dat onze landbouw teveel onduurzame kenmerken heeft. Er moeten door de overheid beperkingen worden opgelegd in de productiewijzen van de landbouw. Er zou in een te ontwerpen 'milieubeleidsplan', gekozen moeten worden voor een transitie in o.a. de traditionele landbouw naar een duurzame landbouw. Op deze manier kunnen er allerlei organisaties, projecten en convenanten ontstaan om de verduurzaming handen en voeten te geven.

Consumenten spelen een belangrijke rol bij de verduurzaming door gezond voedsel te eisen en verantwoorde productieprocessen. Algemeen moeten we streven naar:

- Modernisering en betere productiviteit (gebruik kassen o.a., modernisering productiemethoden, etc).
- Geleidelijk opzetten van agrarische technologie en popularisering van het systeem; uitbreiding van de landbouw en de menselijke hulpbronnen en landbouwdeskundigen die 'het veld' trainen.
- Innovaties in de agrarische sector. De rol van een landbouwdemonstratiecentrum, toegankelijk voor iedereen (laagdrempelig). De uitbreiding van de landbouw-industriële keten en verhoging van de toegevoegde waarde van landbouwproducten, verhoging van het niveau van de voedselzekerheid in Suriname.
- We moeten krachtig bevorderen de aanleg en verbetering van infrastructuur, w.o. snelheid wegen, spoorwegen, havens, luchthavens.
- Voorlichting en scholing
- het eigen maken van een landbouwvisie: Waar willen we als land naar toe? En hoe? Welke zijn de bedrijven en producten (nationaal en internationaal), waar we iets van kunnen leren? Hoe kunnen we duurzaam produceren? Etc.

Aanbevelingen/oplossingen

1. Bundeling van bepaalde branches om kostenbesparend te werken en samen protocollen te maken, problemen op te lossen en toegang te hebben tot infrastructuur en middelen. Het kan in coöperatieve of andere vormen van samenwerking.
2. Samen projecten opzetten, en faciliteiten om zelfontplooiingscapaciteit te vergroten.
3. Kennis vergaren over modernisering van teeltmethoden door scholing/training
4. Keurmerken en certificering
5. In kaart brengen van de overheid van infrastructurele behoeftes, samen met de sector
6. Goede laboratoria voor de agrosector (landbouw en veeteelt)
7. Toegang tot kredieten en projecten
8. Diversifiëring en depolitisering
9. Meer betrokkenheid onderzoeksinstituten (ADEK, Celos, PTC, etc)
10. Begeleiding van veelbelovende en/of innovatieve projecten
11. Is een eigen vrachtvliegtuigenpark een droom: voor de regio, USA en Europa? We kennen de problemen op de luchthavens (vertraging of verkeerde of late afhandeling, alsook de vrachtprijzen die onze producten minder concurrerend maken).
12. Meer vrouwen betrekken; van oudsher altijd betrokken bij voedsel
13. Meer jongeren betrekken (banen, continuïteit, vernieuwing)
14. Beter toegankelijk landbouwonderwijs (laagdrempelig en promotie landbouw)
15. Onze afgestudeerden (NATIN, ADEK, etc) aan landbouwinstellingen tot ondernemers maken ipv een kweekvijver voor overheidsjobs.

Tot slot

Wat zie we wereldwijd? Zowel opkomende economieën alsook de geïndustrialiseerde landen zullen in de komende jaren miljarden dollars c.q. euro's (SRD's) investeren in de ontwikkeling en uitbreiding, alsook het onderhoud van wegen, energie- en verzorgingsnetwerken, havens en luchthavens tbv de agrofoodsector.

Grootste drijvende kracht daarbij is de voortgaande globalisering, de daaruit resulterende mobiliteit van personen en goederen.

Het ministerie van OW heeft de laatste tijd m.i. veel aandacht besteed aan infrastructuur: het wegennet uitbreiden, kanalen opschonen, verbreden, en waar noodzakelijk nieuwe aanleggen. LVV toont ook meer betrokkenheid in de sector, hoewel degenen die het hardst schreeuwen, meer aandacht lijken te krijgen.

Zonder te werken aan al deze voorzieningen, en beter te kijken naar de kansen, kan er geen sprake zijn van groei of ontwikkeling. Overheid en sector moeten hierin samenwerken. Onze kans ligt vooral in het duurzaam produceren, hoger op de *value chain ladder* klimmen (dus meer verwerken tot eindproduct) zonder gebruik van producten die het milieu schaden. We zullen dan meer kunnen verdienen.

Laat ons 'groen perspectief' op alle fronten van ontwikkeling in de agrosector, ons visitekaartje voor de wereld worden.